

Юзвик І.
аспірантка,
Західноукраїнський національний університет

СТАНОВЛЕННЯ АВТОРСЬКОГО ПРАВА: МІЖНАРОДНИЙ ПРАВОТВОРЧИЙ АСПЕКТ

Класичне розуміння авторського права, включаючи до нього музичні, аудіовізуальні твори, відображає логічне продовження ідеї захисту художніх творів, однак, нещодавнє розширення авторського права у напрямку правового регулювання творів, згенерованих штучним інтелектом, свідчить про експансіоністський режим інтелектуальної власності, який прагне створити нові ринки шляхом комерціалізації все більш різноманітних форм інтелектуальної праці. Розглянемо детальніше правотворчий процес регулювання авторського права у розрізі провідних країн світу.

Починаючи з Закону про авторське право 1976 року, в Сполучених Штатах відбулося два істотних збільшення терміну захисту авторських прав. Закон 1976 р. значно збільшив строк охорони, а саме з 28-річного строку з можливістю одноразового поновлення на додаткові 28 років охорони (на загальний строк охорони 56 років) до життя автора плюс 50 років охорони після його смерті. Твори, зроблені при виконанні службових обов'язків та на замовлення (тобто на які авторські права належать корпораціям), охороняються або 75 років після першої публікації, або 100 років після першого створення, причому термін закінчувався щоразу, коли виконувалася перша з цих умов [1]. Ця норма привела Сполучені Штати в один ряд з багатьма іншими національними урядами, оскільки так звана умова «життя плюс 50» було вимогою Бернської конвенції, стороною якої США на той час ще не були [2]. Зміни 1976 року не тільки значно розширили термін дії авторського права в Сполучених Штатах, але й

сигналізували про те, що США явно зацікавлені в модернізації та посиленні захисту оригінальних художніх творів.

Дискусія про розширення авторського права була б неповною без посилання на дві інші важливі події – посилення покарань за порушення та правовий захист технологічних механізмів захисту, які все частіше використовуються на додаток до законних засобів для обмеження доступу до авторських творів. У США, незважаючи на те, що було внесено кілька законодавчих змін, які збільшили покарання за порушення авторських прав, найбільш далекосяжною з цих змін став «Закон про авторське право в цифрову епоху» (DMCA) (1998) [3], який був прийнятий у США на виконання договорів ВОІВ 1996 року. Даний Закон забороняє обхід технологічних заходів захисту, які, по суті, надають власникам авторських прав, які їх використовують, другий рівень правового захисту своїх творів[3]. DMCA також криміналізував пристрої та послуги, основною метою яких є обхід модулів технологічних заходів захисту [4]. Обидва ці правові засоби захисту були підкріплені цивільними та кримінальними покараннями. На додаток до захисту технологічних заходів захисту, DMCA містив положення про «безпечну гавань» у формі системи повідомлень і видалення, спрямованої на надання інтернет-провайдерам методу обмеження їхньої власної відповідальності [4]. На жаль, система повідомлень і видалень стимулює правовласників бути надмірно завзятими у заявах про порушення та спонукає інтернет-провайдерів і кінцевих користувачів видаляти матеріали без ретельної перевірки того, чи є їх використання порушенням. На мою думку, DMCA є ілюстрацією третього виміру експансіонізму авторських прав, збільшення суворості покарань за порушення та розширення захисту авторських прав, включаючи законодавство про боротьбу з обходом авторських прав.

Значне розширення терміну охорони авторських прав віддзеркалювало аналогічне збільшення обсягу охорони та захисту.

Незважаючи на те, що існує загальна історична тенденція до розширення сфери авторського права, щоб регулювати нові результати творчої та художньої творчості за останні 50 років відбулося два значних розширення даної сфери. Найбільш значною з цих змін є розгляд комп'ютерних програм як літературного твору, а отже, об'єкта авторського права, що відбулося в 1980 році в США. Рішення про додавання програмного забезпечення до сфери авторського права в США було прийнято під впливом доповіді Національної комісії з нового технологічного використання творів, захищених авторським правом (CONTU) перед Конгресом[5]. У звіті зроблено висновок, що поширення захисту авторських прав на програмне забезпечення не призведе до монополії на програмне забезпечення [5]. До 1994 року ТРІПС прямо оголосила, що комп'ютерні програми вважатимуться літературними творами, фактично забезпечивши майже глобальне включення програмного забезпечення в систему авторського права[6]. Зусилля, спрямовані на підвищення сили захисту, що забезпечується авторським правом, продовжують залишатися важливим виміром експансіоністського режиму.

Канадський законопроект про авторське право (Білл «С-11»), запровадив у 2021 році широкий захист для технологічних заходів захисту і враховує лише обмежені обставини, коли обхід буде дозволений [7]. Особливе занепокоєння викликає той факт, що повсюдні обмеження технологічних заходів захисту запобігають обходу санкцій, навіть якщо це робиться для діяльності, яка в іншому випадку не порушує авторських прав, наприклад, для здійснення своїх прав на справедливу угоду. На момент підписання в Канаді Білля «С-11» Американський Конгрес також розглядав можливість подальшого посилення покарань за порушення авторських прав: наприклад, визнати кримінальним злочином кавер-версії пісень і завантаження їх на YouTube з комерційними намірами,

опираючись на Закон про кримінальну відповідальність за злочинне порушення авторського права та в інших цілях[7],

Однак збільшення тривалості авторських прав у США не слід розглядати як виняток. Низка країн подовжили термін дії авторського права понад вимогу «життя автора плюс 50 років», як у Бернській Конвенції та ТРІПС [2; 6]. В системі правового поля ЄС у 1993 році було прийнято Директиву Ради 93/98/ЄЕС, в якій говорилося, що тривалість авторського права в державах-членах повинна бути гармонізована на рівні життя автора плюс 70 років [8]. Поправки до Директиви 93/98/ЄЕС у 2006 році підтвердили гармонізаційну мету ЄС – термін життя плюс 70 років [9]. У 2003 році Мексика випередила ЄС і США, оголосивши термін дії авторських прав на життя автора плюс 100 років[10]. На відміну від багатьох інших розвинених країн, Канада останнім часом не намагалася продовжити термін захисту авторських прав, який залишається на рівні 50 років[1]. Починаючи з 2005 року, Канада внесла чотири важливі законопроекти про авторське право, намагаючись імплементувати Договір ВОІВ про авторське право [11] і Договір ВОІВ про виконання і фонограми [12], хоча жоден з цих законопроектів не був прийнятий. Як закон, жоден з чотирьох останніх запропонованих законопроектів про модернізацію авторського права не містив розширення терміну дії. Чинним став у 2021 році Білль «С-11» [7]. Хоча приклад Канади демонструє, що продовження строку дії авторського права не є універсальним, спостерігається загальна тенденція до довших термінів захисту.

Отже, помітне збільшення розмірів покарань за порушення авторських прав відображає загальний експансіоністський характер режиму авторського права. Особливо це стосується США: починаючи з Закону про авторське право 1976 року, до якого з того часу вносилися поправки понад 80 разів, спостерігається постійне розширення обсягу та строку дії авторського права з відповідним збільшенням штрафів за

порушення. А відтак, удосконалення системи правового регулювання охорони та захисту авторських прав є необхідністю сучасного технологічно розвинутого світу.

Список використаних джерел:

1. Copyright Act of 1976. Free Speech Center. URL: <https://firstamendment.mtsu.edu/article/copyright-act-of-1976/#:~:text=Harmonizing%20copyright%20law%20with%20free,35%20years%20after%20their%20transfer> (дата звернення: 17.04.2024).

2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів: Міжнародний документ від 24 липня 1971 р. / Всесвітня організація інтелектуальної власності. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051 (дата звернення: 17.04.2024).

3. Digital Millennium Copyright Act. Wilkes University. URL: <https://www.wilkes.edu/about-wilkes/policies-and-procedures/copyright.aspx#:~:text=The%20Digital%20Millennium%20Copyright%20Act,and%20anything%20that%20is%20copyrighted> (дата звернення: 17.04.2024).

4. Copyright Law of the United States and Related Laws Contained in Title 17 of the United States Code, (2009), iii-x: <http://www.copyright.gov/title17/circ92.pdf> (дата звернення: 17.04.2024).

5. United States – Department of Health, Education and Welfare - Commission on New Technological Uses of Copyrighted Works (CONTU), Final Report, (1978), 2: <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED160122.pdf> (дата звернення: 17.04.2024).

6. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС) від 06.12.2005 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text (дата звернення: 17.04.2024).

7. A Bill to Amend the Criminal Penalty Provision for Criminal Infringement of a Copyright, and for Other Purposes, S 978, 112th Cong, 1st Sess. URL: <https://www.parl.ca/legisinfo/en/bill/44-1/c-11> (дата звернення: 17.04.2024).

8. Council of the European Communities, Council Directive 93/98/EEC of 29 October 1993 harmonizing the term of protection of copyright and certain related rights. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A31993L0098> (дата звернення: 17.04.2024).

9. European Parliament and the Council of the European Union, Directive 2006/116/EC of the European Parliament and the Council of 12 December 2006 on the term of protection of copyright and related rights. EUR-Lex. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A32006L0116> (дата звернення: 17.04.2024).

10. Mexico - Decreto por el que se reforma la Ley Federal del Derecho de Auto del 30 abril de 2003[Decree Amending the Federal Copyright Law of April 30, 2003, art. 29. URL: https://www.uaipit.com/uploads/legislacion/files/0000003012_Decreto%20Reforma%20LDA.pdf (дата звернення: 17.04.2024).

11. WIPO Copyright Treaty (WCT), 20 Dec., 1996, 36 ILM 65. URL: <https://www.wipo.int/wipolex/en/text/295166> (дата звернення: 17.04.2024).

12. WIPO Copyright and Performances and Phonograms Treaties Implementation Act of 1998, Title I of the Digital Millennium Copyright Act, Pub. L. No. 105-304, 112 Stat. 2860, 2861. URL: <https://www.congress.gov/bill/105th-congress/senate-bill/1121> (дата звернення: 17.04.2024).